

Mennyibe kerül a becsület?

Az értékek piacán

Kompetenciaterület:

Szociális, életviteli és környezeti kompetenciák

10. évfolyam

Programcsomag:

Polgár a demokráciában

A modul szerzője: Pollághné Rózsa Ildikó

MODULLEÍRÁS

Ajánlott korosztály	15-16 évesek
Ajánlott időkeret	3 × 45 perc
A modul közvetlen célja	A különböző értékvilágok egymás mellett élésének megtapasztaltatása, a tolerancia erősítése, az értékek hierarchiájának érzékeltetése.
A modul témái, tartalma	Témák: Identitás – önismeret, szocializáció; világkép – értékek, jövő; erkölcs és jog – normák, döntés Tartalom: A saját családból hozott értékek bemutatása, összevetése a társak által fontosnak tartott értékekkel. A közeli és távoli jövőre vonatkozó vágyak, kívánságok feltárása. Az ezeket megszabó értékek feltérképezése a drámapedagógiából vett „értékárverés” nevű strukturált gyakorlat alkalmazásával.
Megelőző tapasztalat	A saját családban és a társak körében szerzett, értékekkel kapcsolatos tapasztalatok
Ajánlott továbbhaladási irány	Értékválasztást igénylő gyakorlatok szervezése
A kompetenciafejlesztés fókuszai	Önismerettel összefüggő kompetenciák. autonómia, identitás, hitelesség Önszabályozás: véleményelfogadás A szociális kompetenciákhoz szükséges kognitív készségek: kritikai gondolkodás, nyitottság
Kapcsolódási pontok	A NAT-hoz: Ember és társadalom Tantárgyakhoz: osztályfőnöki óra; társadalomismeret; etika Modulokhoz: Öltöny vagy overall? (szka210_38); Elfogadásunk határai (szka210_44); „Apám hitte..” (szka210_47)
Támogató rendszer	Gabnai Katalin: <i>Drámajátékok</i> . Bevezetés a drámapedagógiába. Helikon Kiadó. Budapest, 1999

Módszertani ajánlás

Az óra központi fogalma, az *érték* napjainkban leginkább negatív összefüggésekben szerepel (pl. „értékválság”, „értékvesztés” „értékszavar”). Ez nagyrészt azzal magyarázható, hogy a pedagógiai gyakorlat nehezen tud eszközöket találni a pluralizálódó világban, amikor is számos, részleteiben egymásnak ellentmondó értékrend, illetve értékrend-töredék létezik, sőt legitim módon létezhet egymás mellett. Ennek alkotmányos garanciái vannak minden plurális demokráciában.

A tanár tehát legfeljebb képviselheti a saját maga által fontosnak tartott értékeket, de ezeket nem kényszerítheti tanítványaira. Közbelépnie csak azokon a pontokon szabad, amikor az egyén által képviselt értékek sértik mások saját értékeihez fűződő alkotmányos jogait

(tehát a szélsőségek esetében). A foglalkozás maximális hozadéka az a felismerés, hogy értékrendünket a családjunkban alapozzuk meg, ezt életünk során saját tapasztalataink, igényeink szerint tovább alakítjuk, s az így kialakult értékvilág egyénenként alapjaiban eltérő lehet.

A téma rendkívül komplex, és ez a modul csak akkor tud hatékonyan működni, ha egy pedagógiailag tudatosan átgondolt folyamatba épül. A kérdésnek nyilván vannak előzményei az osztállyal végzett munka során. Feltételezhető, hogy értékekről osztályfőnöki és egyéb órákon, illetve tanítási órán kívüli foglalkozásokon esett már szó. Az adott osztály összetétele, érettségi szintje, konkrét tapasztalatai nagyban meghatározzák, hogy ennek modulnak a feldolgozása mennyire bizonyul hatékonynak.

A foglalkozás lazító, bizalomerősítő gyakorlatokkal kezdődik. Eerre szükség van annak érdekében, hogy a diákok megérezzék: itt olyan téma kerül sorra, ahol különösen fontos az egymás iránti nyitottság, az egymás iránti bizalom.

A szükséges tér egy átlagos méretű osztályterem, körbe rakott székekkel, szabad mozgástérrel. Ugyanakkor arra is tekintettel kell lenni, hogy szükség esetén az írásos feladatok is megoldhatóak legyenek (oda lehessen fordulni az asztalhoz, vagy készítsenek elő a diákok olyan tárgyat, amelyre rátehetik a papírt). Mivel több alkalommal is posztterek kerülnek a falra, szükség van szabad falfelületekre.

A foglalkozáson számos drámapedagógiából ismert játékot alkalmazunk. Ezekben az esetekben nem a technikai rész a fontos, hanem a játék (pontosabban strukturált gyakorlat) üzenete. Ha a pedagógus úgy érzi, hogy a diákok nem szívesen végzik, esetleg túl gyermeketegnek tartják, komolytalanul fogadják egyik-másik gyakorlatot, ne erőltesse. Alkalmazzon más, az adott tanulócsoporthoz, illetve saját gyakorlatában bevált módszert.

A foglalkozás súlyponti részét jelentő értékárveréshez szükség van egy kalapácsra (esetleg húsklopfolóra) a kikiáltó számára, illetve 50 „petákra” valamennyi diáknak, hogy licitálni tudjanak (D4).

Mivel a témából adódóan több ponton átlépjük a gyerekek intim szféráját, nem szabad erőltetni a megnyilatkozásokat. Semmiképpen sem szabad megengedni, hogy a család értékeit feltérképezve a szülők kritikájába fusson bele a beszélgetés. Az ilyen jellegű megnyilatkozásokat mindenképpen le kell állítani. Nagyon vigyázni kell továbbá arra is, hogy senkinek ne sértsük az egyéni érzékenységét. A diákokat előre figyelmeztetni kell, hogy nem szabad minősíteni egymást. A tanár se minősítsen senkit, hiszen az értékelésmentesség a bizalom mellett a másik olyan feltétel, amely valószínűsíti a gyerekek aktív és odafigyelő részvételét az órákon.

A modul feldolgozását két változatban javasoljuk, egészen a záró szakaszig. Az értékárverés mindkét változatban szerepel. Az ahhoz vezető feladatsorokat azonban két nehézségi fokozatban dolgoztuk ki. A B variáció valamivel nagyobb hajlandóságot feltételez az elvont gondolkodásra, a moralizálásra. A tanár osztálya ismeretében döntheti el, hogy melyik feladatokon halad végig.

Hagyományos értékelés, mint erről már szó volt, ebben az esetben nincs. A tanár számára visszajelzést jelent a tanulók aktivitása, részvételük minősége, közvetlenül tapasztalható érdeklődésük szintje. A foglalkozás zárásaként megmutatkozó értékpreferenciák a tanár számára jelzik az osztály és az egyes tanulók gondolkodásának adott állapotát. Az így szerzett tapasztalatok egy következő beszélgetés alapjául szolgálhatnak. Akkor a tanulók a feltárt helyzetképre reagálnak majd, indokolják véleményüket, megvitatják a jelenről és a jövőről alkotott elképzeléseiket, terveiket.

A modul mellékletei

Tanári segédletek

- P1 – Útmutató az első ráhangoló gyakorlat irányításához
- P2 – Útmutató a második ráhangoló gyakorlat irányításához (Szeretem – nem szeretem)
- P3 – Útmutató az előző gyakorlat egy másik változatának megvalósításához
- P4a – Minta a választott értékeket számba vevő poszter elkészítéséhez
- P4b – Minta a D3 kérdőív válaszainak kiértékelését segítő poszter elkészítéséhez
- P5 – Háttérinformációk a „megvásárolt” értékek tartalmi rendszerezéséhez

Tanulói segédletek

D1a – Feladatlap (egy emberalak sematikus körvonala és a hozzá kapcsolódó feladat leírása)
Ha ezt a tevékenységi formát választjuk, a lapból minden tanulónak kell kapnia egyet.

D1b – Feladatlap (a D1 változata)
Ha ezt a tevékenységi formát választjuk, a lapból minden tanulónak kell kapnia egyet.

D2 – Feladatlap (a szülők értékválasztásairól)
Ha ezt a tevékenységi formát választjuk, a lapból minden tanuló számára sokszorosítani kell egyet.

D3 – Kérdőív (az értékek minősítéséhez)
Ha ezt a tevékenységi formát választjuk, a lapból minden tanuló számára sokszorosítani kell egyet.

D4 – Játékpénzek
Az „Értékvásár” című gyakorlathoz minden tanuló kaphat egy játékpénzeket tartalmazó lapot. De maga tevékenység ezek nélkül, képzeletbeli pénzekkel is lebonyolítható.

D5a – Jegyzőkönyv (táblázat annak rögzítéséhez, hogy ki milyen értékeket vásárolt meg és mennyiért)
A lapból egy példányra van szükség. A foglalkozás megkezdése előtt bele kell írni a táblázatba az osztály tanulóinak névsorát.

D5b – Jegyzőkönyv (táblázat az árverésre bocsátott értékek listájával)
A lapból egy példányra van szükség.